



Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.  
Telefonszám: Lipót 974—24.  
Minden pénz a lelkész hivatal címére küldendő.

Felelős szerkesztő:  
**JÓZAN MIKLÓS**  
Munkatársak:  
Botár Imre  
Buzogány Anna  
dr. Csiki Gábor

Megjelenik havonként.

Előfizetési ára:  
Egy évre . . . . . 4 pengő

**Torda: 1568.** az unitárius egyház történetében. Ezeken a helyeken mondta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).  
**HATÁRKÖVEK**  
**Pozsony: 1848.**

## Hamvazó.

„Térjete meg én hozzám teljes szívetek szerint,  
böjtöléssel is, sirással is, kesergéssel is.”  
Joel II. 12.

Elég volt már a dáridóból! Sip, dob, zene, tánc hat héten át szédületes kavargásban hullámozott ide-oda. Mintha egyéb dolga se lenne a magyarnak, minthogy most az egyszer — talán utoljára — amúgy istenigazában kitombolja magát. És miért ne? Hiszen a költő szerint is, mindig így volt e világi élet“ . . . És miért ne? Hiszen neki — ha már hazája után becsületét is elvesztette — igazán nincs mit féltene. Ő leszámolt az étellel. Leégett ősi házának hamujában táncolva rekedt hangon kiált: „Húzd rá, cigány! Ej, haj sohase halunk meg!”

Pedig, ha szeme volna, látnia kellene, mint nyílik meg lába alatt a föld, hogy tatóngó szakadékába temesse a jövőnek hervatag reményével együtt a nemzeti múltnak minden dicsőségét. Pedig, ha füle volna, hallaná, mint zúg, dübörög a világtörténelem diadalszekere, mely irgalmatlanul keresztülgázol vérző tetemünkön, nem törődve panaszos jajkiáltásunkkal . . . „Elvégeztetett: consummatum est.”

Hamvazó szereda komor hangulatával a lelkemben idézem a prófétát, aki mint az Isten embere, szájalomra gerjedt veszendő nemzedéke iránt s megtérésre szólította őket a szent hajdanokban. Térjete meg én hozzám, térjete Istenhez, aki tibennetek lakozik, teljes szívetek szerint. Ő még ingatag, téveteg, elesett voltunkban is szeret bennünket s azt akarja, hogy az Ő szentséges színe előtt a porig megalázzuk magunkat, mert ez az egyetlen útja és módja a Hozzája való föl-emelkedésnek. Ő szeret bennünket, bűnbe merült földi gyermekeit s azt akarja, hogy keserű könnyhullatás között megbánjuk elkövetett sötét bűneinket, böjtöléssel is, sirással is, kesergéssel is, mert másként nem nyújthatja nekünk az áldottság érzetével együtt atyai bocsánatát, másként nem táplálhat minket Jeruzsálemnek javaival, nem örvendeztethet meg a Krisztus örömeivel, nem vigasztalhat meg mennyei szent Lelkének drága ajándékával.

Elég volt már a dáridóból! Nézzétek csak, még a magas égből is hamvasszürke hópelyhek hulldogálnak. Egyre hullanak és csipkeszerű finom fátyollal borítják be a rétet, az erdőt. És a királyi fenyves zengő sátorában ott settenkedik az őszi világból még megmaradt zörgő haraszt s fejét búsan lehajtva, várja, várja, szívszakadva várja a homlokára írt hamvazó keresztet, a bűnbánat fenséges symbolumát. Az isteni könyörület titkát, amelyből számunkra is áldás — üdv fakad.

Térjete meg, amíg nem késő. Amíg nem késő, térjete meg. Térjete Istenhez!

Szerkesztő.

## Lincoln Hitvallása.

(William E. Barton).

Hiszek egy Istenben, népek és nemzetek őriző Pásztorában, a mi jóságos Teremtőnkben, gondviselő mennyei édes Atyánkban, kinek tudta és akarata nélkül egy hajszál is a mi fejünkről le nem eshetik.

Hiszek az Ő örök szentségében és igazságosságában.

Elfogadom a Szentírás fenséges igazságait, mely a történelem tanúsága mellett bizonyítja, hogy csak az a nép valóban áldott és igazán boldog, amelynek Ura és kormányzója a magaságos Isten.

Hiszem és vallom, hogy úgy egyesek, mint az egész nép állandóan reá vannak utalva erre a mindenek fölött való isteni kegyelemre, melynek különböző ajándékait a Szentlélek közvetíti a mi számunkra. Evégett hibáinkat és bűneinket mélységes alázattal meg kell vallanunk, keserű könnyeink között is bízva az Örök Bíró atyai bocsánatában.

Hiszem és vallom, hogy a Mindenható jelen van életünk folyamán az öröm dladalmas perceiben. És ott van a szomorúság kedvetlen óráiban, amikor az ő büntető keze csodát művel és a múltó rosszat is a mi örök javunkra fordítja.

Hiszem és vallom, hogy a Biblia a legnagyobb kincs, amellyel Isten megajándékozta az emberi nemzetet. Ez a könyv őrizi a mi számunkra a világ Megváltójának végrendeletét.

Hiszem és vallom, hogy e világon legfőbb törvény Isten akarata. Rajta kívül minden emberi bizakodás hiábavaló és hasztalan. Az Ő segítségével nélkül nincs boldogulás, nincs siker. Aki Őbenne bizik, soha nem csalatkozik.

Engedelmes eszköz vagyok tehát az én mennyei Atyámnak kezében. Csak azt kívánom, csak azt teszem, ami megfelel az Ő szent akaratának. Ezért hálát adok Neki minden napon. Ezért imádkozom teljes életemben.

Ünnepélyesen fogadom s a lelkem üdvösségét is reá teszem, hogy a reám bízott munkát e földön híven elvégezem. Követem mindenekben az Isten parancsolatját. Mindenkit szeretek. Senkit se gyűlölök. És az igazságért bátran síkra szálllok. Bízó reménységgel imádkozva azokért, akiket szeretek s kik engem szeretnek, lelki szemeimmel már előre várom és élvezem Isten után a viszontlátás édes örömét idvezült társaim szerető körében, az Ő országában.

Ez az én hitem. Ez az én vallásom.

P. b.

„Légy mindig tiszta, szent s vidám:  
Így nézz a nagyvilágba lelkednek  
ablakán.“

G. B. Shaw.

## Dávid Ferenc újabb méltatása.

Dávid és Erasmus.

Az Unitárius Értesítő első évfolyamában Dávid Ferencről megjelent rövid méltatásomban kifejezést adtam azon nézetemnek, hogy Dávid Ferenc helyes értékelése a magyar tudományban és irodalomban eddigelé nem történt meg. Mi unitáriusok tudjuk, milyen szellemóriás volt ő, de a magyar tudományosság az ő nagyságáról még nem vett kellő tudomást. Annál örvendetesebb, hogy azóta a magyar tudományosság legelső fóruma: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai előtt hangzott el egy értekezés, amely Dávid Ferencet, a kortársai közül kimagasló nagyságot, az őt megillető eismeréssel méltatja.

Az értekezést Thienemann Tivadar egyetemi tanár tartotta „Mohács és Erasmus“ cím alatt s az értekezés nyomtatásban is megjelent a „Minerva“ című tudományos folyóirat III., 1924. évi évfolyamában. Szükségesnek tartom a minket érdeklő részre e helyen a figyelmet felhívni, márcsak azért is, mert az értekezés olyan cím alatt jelent meg, amely után indulva senki se gondolná, hogy abban Dávid Ferencről lesz szó. Egyúttal a tanulmány rövid gondolatmenetét is közlöm, hogy lásuk, a tudós szerző milyen eszmekepcsek útján jutott el Dávid Ferenc méltatásához.

Rotterdami Erasmus jelentőségének és eszméinek magyarázata az értekezés fő tárgya. Erasmus, mint a reformáció előkészítője, régóta ismert alakja a világtörténelemnek. De tulajdonképpen a reformációban tevőleges részt nem vett, bár a régi egyházzal sem tartott, amióta kilépett a szerzetes rendből. Álláspontja egy reformzsinat volt, amelyen békésen megegyeznek fölvilágosult főpapok, de a forradalmi reformációt véteknek tartotta. Szétszórt fejtegetéseinek az az értelme, hogy a keresztény vallás az egész emberiség összetartozásának érzéséből fakadó józan és humánus erkölcsiség, amely csak békit, engesztel, összehoz és nem választ el embert embertársától, ép azért el kellett ejteni a szigorú konfesszionálizmust és azt a szilárd hitet, amely nélkül kortársai a kereszténységben csak üres szavakat hallottak. Ennek a kereszténységnek Erasmus korában nem volt temploma. Hívei idegenként benne éltek a római egyházban vagy az ujonnan alakult protestáns felekezetekben, de külön templomot nem építettek, míg ki nem kelt körülökből egy elszánt reformátor, ki a bölcs boldogságot feláldozta a máglyahalálért. Ez Servetus volt. Erasmus theológiájától egyenes út vezet az unitáriusokhoz és a XVIII. századi felvilágosodáshoz.

Erasmus keresztény bölcsesége több nemzedék gondolkozásán áthasonulva, benne él a XVI. és XVIII. századi magyar szellemi életben. Most Thienemann sorba veszi azon kiválóbb egyéneket, akikkel Erasmus összeköttetésben állt s a kire hatással volt Magyarországon. Ilyenek: Henckel János, II. Lajos király feleségének, Habsburgi Máriának udvari papja, Oláh Miklós, a későbbi esztergomi érsek, Thurzó János boroszlói püspök,

Brodarics István stb. Ezeket nevezi ő történetünkben a „mohácsi“ nemzedéknek. Ellenben Mohács után szellemi életünkben csak kevesen jártak. Erasmus utjain. Tanítása azonban tovább kísért a század nagy vallás harcai között, sőt akadnak hívei kik rejtett gondolatainak végső következményeit is levonták és külön templomot kívántak építeni a fölvilágosult bölcsek számára. Socinus és Servetus előtt ugyanaz az igazság lebegett, melyet Erasmus is sejtett, de sohasem fedett föl avatlanok előtt. Miként Erasmus magára maradt, ők sem találtak otthon sem a katolikus egyházban, sem a protestáns felekezetekben, de ők a nyilvánosság piacára vetették, amit Erasmus elhallgatott, hogy az adorandus philosophiae princeps (Jézus) halandó ember volt és csak az idők folyamán alakult ki a tanítás az ő istenvoltáról.

És most a következőket mondja Thienemann: Jervetus és Socimus merész tanításai támasztották fel XVI. századi szellemi életünk egyik legeredetibb gondolkodóját, Dávid Ferencet. Alakja messze kimagaslik korának konfesszionális világából. A vallásharcok forrongó idejében a messze jövőbe látott: lelki szemei előtt a fölvilágosodás ígérete derengett már akkor, mikor embertársai az igaz hitért pusztították egymást. De kortársai nem értették meg, erdélyi kálvinista prédikátorok vitatkoztak vele; akiket vezetni akart, meredek útján nem tudták követni: Blandrata, sőt Socinus Faustus is elfordult tőle. A dévai börtönben múlt ki a XVI. század egyik legeredetibb, európai szemmel nézve: e kornak legjelentősebb magyar elméje. Majd idéz szerző Dávid Ferenc egyik művéből s ezzel bizonyítja, hogy nem Melanchton, hanem Servetus vezette Dávid Ferencet Erasmushoz. Erasmus pedig a János Zsigmond fejedelem alatt hozott erdélyi törvények útján lett hatékonyvá a magyar szellemi életben. Erasmus vágyódott oly békés, boldog menedék után, hol hitéért senkit sem üldöznek, hol mindenki bölcsen belátja, hogy az igazi kereszténység minden halandó lelkiismeretében egyformán lakozik (Evangelium Christi vere regnat in conscientiis omnium mortalium). Erasmusnak ez az utópiája Erdély törvényeiben előbb valósult meg, mint másutt Európában. Az 1568-i tordai országgyűlés Dávid Ferenc hiveinek sugalmazására törvénybe iktatta, hogy mindenki szabadon követheti a maga hitét. A toleranciának szelleme Erdélyt tette meg a fölvilágosodás eszméinek első otthonává...

A Mohács utáni magyar szellemi életben Dávid Ferenc és Dudics András léptek a magyar erasmisták örökébe. Gondolkozásuk egy közös cél felé, a XVIII. század fölvilágosodása felé mutat, mégis különbözőkép alakították azt a szellemi örökséget, melyet Erasmus az utána következő nemzedékre hagyott. Dávid Ferenc Erasmus vallásos tanításának hitvallója lett: elnyerte a hivallók szenvedését, melyet Erasmus vállalni sohasem akart, de övé lett a mártírok dicsősége is: felekezetet alapított, mely tanításának lényegét a mai napig fentartotta. Dudics András szektát nem alapított, csak vonzódott a rokongondolkozású Dávid

Ferenc felé. Thienemann ezután bővebben foglalkozik Dudics életével. Szerinte ez a két magyar életpálya nemcsak a XVI. századi szellemi életnek, hanem az egész régi magyar műveltségnek két kimagasló, egyetemes értékű jelensége. Mikor a XVI. század magyar reformátorainak, íróinak és humanistáinak mozgalmas sokadalmában kerestünk egy-két jellegzetes egyéniséget, amely nem emésztődött föl teljesen az itthoni pártharcokban, hanem részese tudott lenni a szellemi élet egyetemes történetének: Erasmus két kései magyar követőjével, Dávid Ferencel és Dudics Andrással találkoztunk. Végül szerző azt a feltűnő körülményt említi meg, hogy Dávid Ferenc neve mélyebben vésődött be a vallásnak és világnézetnek egyetemes történetébe, mint a magyar történetírásba. Dávid Ferenc külföldi méltatói közül megemlíti Lessinget, a XVIII. század híres német íróját, aki Dávidot szellemi ősenek tekinti, az újabbak közül Harnackot, a keresztény dogmák történetíróját. Ezzel záródik is értekezése, amelynek jelentősége az, hogy nem csupán mint hitvitázót — Meliusz ellenfeleként — tünteti fel Dávidot, mint eddigi történetírásunk, hanem amint valóban volt is: Erasmus, Servetus tanainak önálló hirdetőjét és továbbfejlesztőjét, a XVI. század legkimagaslóbb egyéniségeit. A homály kezd oszlani vallásalapítónk személye körül, végre az igazság útát tör!  
Botár János.

## Csendes órák.

„Új eget és új földet várunk,  
melyben lakozik az igazság“.  
II. Péter III. 13

### I.

Ha festő volnék és korunk képét kelene megörökítenem, ecsetem a legsötétebb színekbe mártanám és egy Golgothát festnék, a Golgothán egy felhőkig nyúló keresztet és a keresztben az igazságot és az eszményiséget szimbolizálnám. Azokra a jövendölésekre, melyek az idealizmus kivirágzását várták századunktól még mielőtt az megszületett volna, csufosan cáfoltak rá a közelmúlt évek eseményei. Az anyagiasság és az önzés emberemlékezet óta soha oly durva és szemérmetlen formában nem mutogatta ördögi ábrázatát, mint napjainkban. Kőszivű uzsorások grasszálnak féktelenül, kövérre hizlalták magukat embertársaik nyomorúságából. Azt hittük, hogy egyszerre minden másképen, minden jól lesz, ha megszűnik a tényleges harc a csatamezőkön, de csalódtunk. Itt a béke, de nincs köszönet benne, még talán rosszabb, mint a háború volt: ma kilátástalanabb a helyzet, mint akkor. A harc tart tovább, kinn és benn egyaránt. Idehaza egymás szájából szedjük ki a falatot. Kicsinyeskedünk, gyűlölködünk, veszekedünk, pártoskodunk, felekezetieskedünk, magyar a magyarban ellenfelet lát s egymás elleni tusában örli fel erejét akkor, mikor legnagyobb szükség volna a közös erőfeszítésre, mert halálos gyűrűbe szorított az ellenség. Az anyagi és erkölcsi baj és nyomorúság immár fajunk

általános vonásává nőtte ki magát. Talán sehol a világon annyi kétségbeesett, önmagával meghasonlott, anyagilag és erkölcsileg tönkrement ember nem jár, mint Budapest s a többi magyar városok utcáin. Ha majd új Danték születnek, kik a modern pokol képét fogják megfesteni, képeiket bizonyára a mi társadalmunk életéből fogják venni.

Az igazságon is Pilátus sinhedronja után oly nagy és oly durva erőszakot még soha el nem követtek, mint korunk modern farizeusai és Pilátusai. Akkor Krisztust s most egy nemzetet szögeztek keresztre. Ez hozta az egyetemes gyászt, ez a nemzet fiainak minden, de minden nyomorúságát. Sőt anélkül, hogy a bűnre bármiféle enyhítő körülményt vagy mentséget keresnénk, mert hiszen a bűn bűn marad még akkor is, ha önzetlen idealizmus köntösébe bujtatják bele, azt mégis meg kell állapítanunk, hogy a bűnkrónika adatai s a nemzet keresztrefeszítéséből származó gazdasági nyomor között összefüggés van.

De lám, milyen csodálatos Isten irgalma. Most se hagyott magunkra, hogy saját nyomorúságunkba belepusztuljunk. „Szent elégedetlenséget“ oltott a szivekbe, azt a szent elégedetlenséget, mely minél nyomasztóbb és bántóbb a jelen, annál inkább fokozódik s jobb jövőt vár, követel. Az Istenadta elégedetlenség egyetemes vágyakozássá, nemzeti sóvárgássá növekedett ma s a biblia szavaival eképen lehetne azt találóan megszövegezni: „Új eget és új földet várunk melyben lakozik az igazság“.

Nekem van ma egy nagy, egy drága vigasztalásom és ez az, hogy az egyetemes vágy, a jobb jövő vágya lassankint új prófétákat, apostolokat, hősokeket, mártírokat termel ki és nevel a nemzetnek, kiknek lángoló lelkesültsége, imádsága, becsületos munkaereje és önfeláldozó készsége előbb vagy utóbb biztosan meghozza népünk számára a föl-támadást és az ujjászületést. Ez a hit az én lelkem lelke, éltető erőm, mindenem. E hit nélkül már régen szívem repesztette volna meg a bánat. Nélküle egy napig is élni nem tudok.

„Új eget és új földet várunk, melyben lakozik az igazság“. Az emberiség közéletének gyökereikig ható átváltozását, ujjászületését jelenti ez a bibliai vágyakozás. Vértől flastrommal gyógyítani nem lehet, beoltásra van ott szükség. A keletlen, poshadt téstát akár zsemle, akár kifli alakjában sütsd ki, az mindig rossz ehetetlen marad. Kovász kell előbb abba, erjesztő, élesztő kovász, hogy jó legyen. Ezt a világot ráaggatott paragrafusokkal, népszövetségi gyűlésezésekkel, nemzetközi paktumokkal meggyógyítani nem lehet. A lelke beteg ennek a világnak. Érzülete, gondolkozása, közszelleme korrupt és züllött. Lelket kell tehát bele újat verni. Jézus Krisztus evangéliumát kell, mint szérumot a vérbajosba beleoltatni, hogy azterkölcseben megtisztítsa. Az evangéliumra van itt szükség, hogy az, mint kovász a téstát, átjárja, erjessze, élessze új életre, teremtsen szelleme új eget és új földet, melyben lakozik az igazság.

Számunkra új világ csak az igazság jegyében születhetik meg csupán. Csak ez fogja meghozni

az állandó békességet a népek számára, melyek csak más eszközökkel, mint eddig, de még mindig harcban állanak egymással s csak ennek lesz gyümölcse a legnagyobb s a legszentebb erény, az egyetemes emberszeretet, a nagy keresztény ideál.

Igazság! De hát ki mondja meg, hogy mi az az igazság? Az igazság nemzeti vonatkozásban nem több és nem kevesebb, mint ez: Isten mint másnak, a mi fajunknak is életet és boldogulást szánt ezen a földön. Adott hazát s vele egy nagy feladatot, hogy itt, Kelet kapujában fajunk Istenadta tehetségeinek teljes kifejtésével egy önálló, szabad, boldog néppel s egy virágzó magyar kulturával gazdagítsuk a világot s dicsőítsük Istent. Aki tehát idehaza pártoskodással, felekezetieskedéssel gyöngíti fajunk erejét e nagy feladat teljesítésében, vagy bármiféle bűnözéssel szégyent hoz a magyar névre, az hazaáruló. Azok pedig, a titkos és nyílt ellenségek, kik a nemzetet létének alapjában támadják meg, Isten ellen láznak. Az igazság csak egy versenyt ismer és ez nem abban áll, ami már divattá lett, melyik tudja védtelenségében jobban megrabolni a másikat, hanem abban, melyik tudja nagyobb és értékesebb kulturkincsekkel gyarapítani az egész emberiség szellemi javait, melyik tud többet tenni, hogy Isten országa, a menny a földre szálljon. Egy nemzet létjogosultsága az ő kulturális értékén nyugszik, melylyel Isten világát gazdagítja.

S az igazság csókjára születik meg e világban az őszinte és állandó békesség az emberek és a nemzetek között. Nem az a békesség, mit most Párisban csináltak, mit hazugságra építettek modern farizeusok. Nem az a békesség, mit az erőszak joga teremt. Kirabolja ellenfelét s azután guzsbaköti, hogy meg se mozdulhasson, mert fél, reszket haragjától. Ez a béke csak a még nagyobb elkeseredés tüzeit szítja. Egy földre tiport nemzet vérének csak természetes, hogy mindig egy akarat hevíti, forróstítja: szétörni a bífnecseket, ismét talpraállani, mindent elől kezdeni, leszámolni, bosszút állani. Így nincs s ne is legyen békesség a világban. Inkább legyen akkor harc és küzdelem, inkább vesszünk el mindnyájan az igazság dicsőséges szent harcában. Én arról a békességről álmodozom, mikor ennek a világnak egymást rontó, egymást fojtogató népei ráeszméltek közös hivatásukra, felismerik boldogulásuk kölcsönös feltételeit s összeforrnak az embertestvériség szent gondolatában s megvalósul az egy akol és egy pásztor eszméje. Szertelen kép! Szertelen álom! De félre ti kishitűek. Álmodni szabad és szükség is. Minden élet annyit ér, amennyi eszményi álom van benne. Álomtalan élet maga a halál. Hol van az ember, ki kételkedni mer abban, hogy Istennek van hatalma és irgalma szent céljának, a mi vágyainknak megvalósításához, új ég és új föld teremtéséhez, melyben igazság és békesség csókolgatják egymást a szeretet jegyében.

Szeretet! A háború borzalmas eseményei után mind gyakrabban halljuk innen is onnan is, hogy a kereszténység a maga ideáljaival, melyek-

nek együttes jelentése: emberszeretet — megbukott, csődött mondott. De hiszen a közelmúlt tiz esztendő kegyetlen eseményei ép az ellenkezőjét bizonyítják: azt ugyanis, hogy íme hova jut a világ szeretet nélkül! A kereszténység elvei még nincsenek kipróbálva, még sehol se próbálták meg komolyan, hogy tiszta és önzetlen keresztényi szeretet alapján rendeznek be államokat, társadalmakat. Szent a hitem, hogy ha egyszer, bár csak egy napra is, megpróbálnák, hogy egymásban ne ellenséget, de testvért lássunk, egyszerre csodás módon megváltozna, úgy megszépülne szomorú világunk képe. Legalább nekünk, magyar testvéreknek, egy keresztrefeszített nemzet árva gyermekeinek, kiknek közös multunk tradíciója és jövőnk reménye, kik együtt állunk, vagy bukunk a lét elkeseredett küzdelmében, legalább nekünk, amíg nem késő, össze kell forrnunk acélos egységgé, a testvériség szent gondolatában. Ha ezt meg tudjuk tenni, akkor lesz, lennie kell ennek a keresztrefeszített nemzetnek föltámadása. Minél erősebben kongatják fejünk felett a halálharangot, annál erősebben, annál elszántabban kiáltunk bele a világba, igazságunk szavát. Minél szűkebbre szorítjuk élni akaró szívünk lelkesedésének tüzeit, hadd annál inkább emelkedjék annak a tűznek hőfoka. Lemondás és csüggedés csak a gyávák s a hitetlenek szokása. Isten szive is új égért és új földért dobog, melyben lakozik az igazság.

Ezekkel a gondolatokkal kívánok olvasóinknak boldog új esztendőt.

*Dr. Csiki Gábor.*

## Masznyik Endre új testamentuma

**Új testamentum vagyis a Jézus Krisztusban a mi Urunkan kötött Új Szövetség Szent Írása.**

Károli Gáspár nyomán az eredeti — görög — szövegből fordította, bevezetéssel és szótárral ellátta:

**Dr. Masznyik Endre.**

Az új és zengő magyar nyelven fordított Újtestamentum mottója: „a betű öl, a lélek pedig élte”. Ajánlása pedig: „Magyar hazánk s szent egyházunk oltárára.”

Akinek eddig nehézkes és sok helyen kevésbé érthető volt a biblia, most olyan Újtestamentumhoz juttatja dr. Masznyik Endre nyug. teológiai tanár, amely a mai irodalmi nyelven, zamatos és egyszerű magyarsággal mindenki számára fáradság nélkül érthetővé válik. Többé nem lehet senkinek az a kifogása, hogy azért nem olvassa a bibliát, mert nem lehet megérteni. Szeretettel ajánljuk az Újtestamentum ezen fordítását minden hívünknek azzal a szeretettel, amely munkára indította fordítóját.

Levelét, — amelynek kíséretében egy ilyen Újtestamentumot küldött nekünk fordító testvérünk — itt közöljük, egyrészt, hogy szeretetét, amellyel bibliáját melengette meglássuk, másrészt azért, mert levelének második fele szomorúan aktuális nekünk.

Évek óta halott ember voltam e világra nézve — de éltem ennek a könyvemnek. Ez volt a világom; örömöm és boldogságom.

Most már készen van. Elvégeztem a munkát, amelyre hívtam.

Fogadd el a könyvet, amilyenel és nyújtom ezt neked, fogadd el a régi barátságunk szelvény emlékéül.

Sokszor bántott a gondolat, hogy én azt a szeretetet és kedves figyelmet, amelyben ti mindenha részesítettetek nyomorúságom idejében is, semmivel sem viszonzhattam. Nem azért hallgattam, mintha meghidegült volna a szívem irántatok, hisz ez a mi közös multunk után lehetetlen; hallgattam, a kis lapotokba nem írtam, mert ezer gond és baj nyugozott s megnyugvást keresve, beletemetkezett a lelkem az örök isteni ígék fordításába. Most már talán majd másképen lesz, talán együtt tölthetünk még néhány kedves órát, mint egykor valaha.

De úgy látom, olyanokat mint egyszer — akkor — soha többé.

Ma kapom a gyászlevelet a mi feledhetetlen nagyasszonyunk halála híreről, átérzem veszteségeteket. Én tudom mit jelentett ő nektek s érzem azt is mi volt ő nekem, mielőtt e borzalmas idők el nem szakítottak tőle.

Úgy fáj, hogy sem testben, sem lélekben nem lehettem jelen a végső tisztességtételen, hogy csak 7 nap múlva értesülhettem az ő elhunytáról. De most lélekben minden nap ott járok Baracskán s felújítom legkedvesebb emlékeimet az ő sírjánál — s megsiratom könnyeimnek özönével.

Nem mindenestől halt meg ő. Magasztos eszméi, amikről könyvei és felolvasásai s a sok-sok hozzám intézett levélben áldott keze vonásai beszélnek, itt élnek közöttünk és lelkesítenek időtlen időig.

Legyen áldott az emléke! Leányainak nem tudok írni, mert egyiknek sem ismerem a tartózkodási helyét. Addig is, míg a szomorú és szent kötelességemnek eleget tehetnék, kérlek — ha találkozol velük — tolmácsold legmélyebb részvételemet. S cselekedd meg ezt a Dávid Ferenc Egyletnél is, amelynek büszkesége, öröme, oszlopa és koronája volt.

E levélből is látható, hogy ki a bibliafordító. Neve a tudományos teológiában régen ismert, könyvei révén. Ez a levél nem a tudós, de az ember lelkébe nyújt bepillantást. Komoly tudás és mélyen érző emberi szív a feltételei és biztosítékai a jó bibliafordításnak. Bár minden unitárius családnak mindennapi olvasmánya lenne.

Aki magának megszerezni óhajtja, megrendelheti a fordítónál Ercsiben.

**Az „Unitárius Értesítő”  
minden unitárius család asztalán  
ott legyen.**

## Országos gyűjtés.

(IV. közlemény).

Köszönjük és újból köszönjük azoknak a kedves hűveinknek és jóbarátainknak, akik két év előtti felhívásunkra gyűjtöttek a mi javunkra s adományait be is küldötték. Kérjük és újból kérjük azokat a hűveinket és jóbarátainkat, akik bármi oknál fogva nem gyűjthettek, hogy legalább az üres gyűjtőlevelet küldjék vissza a lelkesi hivatalba. A nyugtázást a beérkezés sorrendjében folytatjuk.

110. Bukovszky Viktor (Pesterzsébet)	100.000
111. Takács Béla (Budapest)	114.000
112. Csekme Sándor "	75.000
113. Gyarmathy Mózes (Budapest)	100.000
114. Elekes Balázs (Kispest)	100.000
115. Pápai István (Kecskemét)	100.000
116. Ferenczy Sándor (Balassagyarmat)	152.000
117. Ujváry László (Budapest)	50.000
118. Fazekas Dénes "	143.500
119. Hegyi Gyuláné "	250.000
120. Bartalis János "	46.000
121. dr. Bognár Dénes "	400.000
122. Uzoni János "	120.000
123. özv. Kerestély Domokosné (Bpest)	35.000
124. György Vilmos (Szeged)	200.000
125. Dimény Lajos (Budapest)	270.000
126. Kovács Gábor "	200.000
127. Somlyay Árpád (Balatonyörök)	190.000
128. Huszár András (Sarkad)	180.000
129. Hackler Artur (Budapest)	595.000
130. Székely János (Gyöngyös)	232.000
131. Ferenczy Jenő (Rákospalota)	100.000
132. Ferenczy Mártonné (Budapest)	175.000
133. Faluvégi Áron (Rákosliget)	600.000
134. Kiss István (Kétegyháza)	100.000
135. Unitárius Egyházközség (Dévaványa)	100.000
136. Gál András (Budapest)	220.000
137. Ádám Gyula "	289.000
138. Imreh Sándor "	144.500
139. Molnár Lajos "	20.000
140. Burján Ferenc "	67.000
141. Fodor Béla "	125.000
142. Fürst Antalné "	103.000
143. Zivny Antalné (Érdőtelek)	350.000
144. Molnár Ferenc (Budapest)	101.000
145. Liebenberger Károly (Budapest)	100.000
146. Wahl Frigyesné "	550.000
147. Ihász József (Pesterzsébet)	51.000

I.—IV. közlemény együtt: 37,229.216

Ez az összeg egyezik a Postatakarékpénztár 87. számlakivonatával. Megjegyezni kívánjuk, hogy a III. közlemény 104. pontja alá a szedő tévedése folytán került az a minimális összeg, mert az eredeti kimutatásban dr. Felszeghy János fia gyűjtőívén és csekklapján 500.000 azaz ötszázezer koronát tartunk nyilván. A tévedésért bocsánatot kérünk. Teljes tisztelettel

Az Egyházközség Gondnoksága.

## Az unitárius egyház helyzete Trianon óta.\*)

Irta: JÓZAN MIKLÓS püspöki vicarius.

Az unitárius egyház a XVI. század közepe óta Erdélyben fontos kultur-missziót teljesít. A kiegyezés óta (1867) a magyarországi részekben is vannak unitáriusok, akik az 1848. XX. t. c. 1. §-a alapján itt, mint egy törvényesen bevett vallásfelekezet tagjai, szabad vallásgyakorlatot nyertek. Az egyházi szervezet egységes voltánál fogva, a Szent István koronája alá tartozó országokban a Kolozsvárt székelő unitárius püspök és a kettős (világi és egyházi) elnökség vezetése alatt működő Egyházi Főtanács, illetve ennek végrehajtó szerve, az Egyházi Képviselőtanács, gyakorolták iskoláink és egyházközségeink anyagi és erkölcsi ügyei felett a legfőbb felügyeletet.

Azért írom, hogy *gyakorolták* mert a trianoni mesterséges határok óta ez a felügyeleti jog a gyakorlatban nehezen kivihető, sőt az imperiumot átvevő román kormány az ellen egyenesen tiltakozik, amennyiben az erdélyi unitárius központi hatóságnak ez iránt tett felfolyamodását minden indokolás nélkül elutasította.

Ezt az álláspontot képviselte különben előtem a román kultuskormány hivatalos kiküldöttje, dr. Ispin, aki nekem a Novisadi (Ujvidék) 1923. egyházi kongresszus alkalmával barátságos beszélgetés során őszintén megmondotta, hogy az erdélyi unitáriusok a magyarországi unitáriusokkal a lelki és dogmai egységet továbbra is fentarthatják, de a közigazgatás és törvénykezés terén jó lesz, ha a magyarországiak külön szervezkednek; mert ők azt soha meg nem engedhetik, hogy a „romániai“ unitárius püspöknek a fenhatósága és jurisdíctiója kiterjedjen a magyarországi részekre is.

Úgy tudom hogy amikor Ferencz József, unitárius püspökünk, szíve súggallatára hallgatva és nemes kötelességérzetétől vezettetve, mégis megpróbálta, hogy a régebben időről-időre gyakorolt hivatalos canonica vizitációra a román kormánytól engedélyt nyerjen, azt neki egyenesen megtiltották.

A csonka-országban maradt és ide a román kultúra elől nagyszámban kimenekült unitárius magyarok, akiknek száma a tizezret meghaladja, s akiknek több mint fele Budapesten és közvetlen környékén lakik, arra van tehát utalva, hogy külön szervezkedjék. Erre nézve az első lépést 1920 július 4 én, a hódmezővásárhelyi egyházközi köri közgyűlésen tettük, amikor Józán Miklós esperes megválasztott püspöki vicariusnak, hogy az unitárius egyház magasabbrendű érdekeit a magyarországi részekben az államkormányval és a többi egyházi főhatóságokkal szemben képviselje.

Akik ennek a szükségességét nem ismerték fel, azt hitték, hogy a magyarországi hívek el akarnak szakadni az erdélyi édes Anyától, amelynek emlője táplálta őket. Mintha a galy elszakad-

\*) Megjelent a „Mai Magyarország“ vaskos kötetében francia és német nyelven is, „A Kelet Népe“ kiadásában — 1925.

hatna az ő törzsétől és gyökerétől anélkül, hogy maga-magára vonja a halálos ítéletet.

Dehogy akarunk mi elszakadni. Sokkal kevesebben vagyunk, minthogy erdélyi testvéreinktől teljesen különvált egyházi életet éljünk.

Ezért arra igyekeztünk, hogy az egyházi közigazgatásnak betetőző szerve valami úton-módon ide átplántáltassék, hogy a halasztást nem tűrő dolgokban mi magunk is külön önállóan intézkedhessünk. Ilyen céllal szerveztetett központi jóváhagyás mellett a kolozsvári Egyházi Képviselő Tanács mintájára a magyarországi részek számára az Unitárius Egyházi Igazgató Tanács, amelynek kettős elnöksége, a püspöki vikárius és az egyházi főgondnok, ugyanazt az átruházott püspöki és főgondnoki hatáskört vannak hivatva gyakorolni, amelyet a kolozsvári központban az egyetemes egyházi törvény alapján a valóságos püspök és főgondnok gyakorolnak. Legfőbb egyházi hatóság „en miniature“.

Az új szervezkedést a magyar kormánynak is bejelentettük, aki azt tudomásul vette. S úgy tudom, hogy úgy a főrendiházi képviselő, mint a földbirtokreform dolgában a kicsiny unitárius egyházak történelmi jussa az illetékes tényezők által figyelembe fog vétetni, sőt már figyelembe is vétetett.

A magas kormány utóbb a vikáriusnak évi 34 millió korona tiszteletdíjat utalt ki reprezentációs célokra, mert a vikáriust, mint a kolozsvári unitárius püspök helyettesét, minden közéleti funkcióhoz meghívják ahol a többi püspökökkel egyenlő figyelemben és elbánásban részesítik. S azt is elvárják, hogy a jótékony célokra való adakozásból is kivegye a maga részét.

(Folyt. köv.)

## HIREK.

Telefon: 974-24.

**Istentiszteletek** a fővárosban és környékén. Minden vasárnap d. e. 11 órakor az V., Koháry-utcai templomban. Minden hó **második** vasárnapján d. u. 4 órakor a VIII. ker. **Csobáncz utcai** elemi iskolában. Minden hó **utolsó** vasárnapján d. u. 4 órakor **Rákospalotán**, a Kossuth L.-utcai ref. templomban („A“ villamoskocsi végállomás).

**Bőjti Istentiszteletek.** Február 21-től március 28-ig, minden vasárnap délután 5 órakor az V., Koháry-utcai templomban **bűnbánati Istentiszteleteket** tartunk, hogy lelkünk előkészüljön — a bűnbánat és megtisztulás útján — az örök élet hitének befogadásra. Az imádkozás: a bűntől való szabadulás útja. Az imádkozás: virágos út a Békesség és Boldogság országa felé. Ha meg akarjátok ismerni a lelki újjászületést, az igazi feltámadást: imádkozzatok velünk. Jöjjetek el a templomba ezeken a délutánokon.

**Megnyugtató** azoknak, akiket a hideg idő tart távol a templomtól, hírül adjuk, hogy a **templomot** minden alkalommal **fűtjük**.

**Rendőreinknek** minden hó harmadik csütörtökén este 6 órakor tartunk külön Istentiszteletet.

**Az Unitárius Nőszövetség** minden hó **második csütörtökén** d. u. 5 órakor bibliamagyarázattal egybekötött gyűlést tart. Ezekre minden unitárius asszonyt szívesen látnak és hívnak.

**Angol társalgás** folyik minden hó **első és harmadik** péntekjén este 5—6-ig a lelkészi hivatalban. Aki nem szeretné elfeledni, amit angolból tud, itt gyakorolhatja és gyarapíthatja is tudását.

**Március 5 én** este 6 órakor (péntek) lesz a legközelebbi Dávid Ferenc vallásos estélyünk, amelyen dr. Nyiredy Jenő egyetemi tanár »Keresem az Istent« címen fog előadást tartani. Az estély más programjai hegedű és orgona számok lesznek. Már előre felhívjuk híveink figyelmét a tartalmasnak ígérkező estélyre. Fél nyolc órakor társasvacsora az V., Alkotmány-utca 31. sz. alatti »Magyar Világ« étterem télikertjében.

**Unitárius magyarok szervezkedése Amerikában.** Amióta az amerikai magyarok egyháziilag szervezve vannak, az unitáriusok, számuknak csekély voltánál fogva minden magyar coloniában a reformátusok gyülekezeteiben helyezkedtek el. Történtek ugyan kísérletek nem egyszer arra nézve, hogy egyes helyeken, mint New-Yorkban Clevelandban, Pittsburgban, Akronban stb. külön egyházközségek is megszervezzék a magyar unitárius-ságot, de az ilyenemű kísérletek sehol sem vezettek a kívánt sikerre. A főakadálya az egyházi munka megindításának az volt, hogy unitárius magyar lelkészt állandó amerikai tartózkodásra eddig nem lehetett találni. Most végre úgylátszik a magyar unitáriusok is megtalálták Amerikában azt a lelképásztort, ki szívvel lélekkel átadja magát annak a szent feladatnak, hogy összegyűjtse, együtt tartsa és egyházi építőmunkában való részvételre serkentse azokat, kik szeretik vallásukat, az unitárius vallást. A munka megindításának érdeme az amerikai unitárius egyházmisszió bizottságát s főleg dr. Cornish hírneves bostoni lelkészt illeti meg, ki két ízben is járván odahaza, mint az erdélyi kisebbségek sérelmi ügyeinek vizsgálója, rábírta Ferencz József püspököt s az unitárius főtanácsot arra, hogy Lőrinczy László ifjú lelképásztort, ki Udvarhely m. székelykeresztúri ill. s ki papi oklevelét a múlt évben nyerte el a kolozsvári unitárius theol. akadémián — kibocsássák missziói lelkészül Amérikába. Lőrinczy már meg is érkezett Clevelandba s lelkes kiáltványt bocsátott ki a magyar unitáriusokhoz, akik számára minden vasárnap két istentiszteletet tart az angol templomban. Áldást és sikert kívánunk munkájához.

**D. M. Conell** amerikai lelkész — aki a múlt nyáron nálunk is járt — új liturgiát dolgozott ki. Ezt a saját egyházában már alkalmazta is. Példáján lelkesedve több egyház intézkedést tett arra, hogy kebelében az új és rokonszenves liturgiát bevezesse.

**Konfirmáció.** Március 7-én, vasárnap délután 4 órakor kezdődik a konfirmációi tanítás a templomban Budapesten. Az előkészítő tanítás vezetője dr. Csiki Gábor missziói lelkész. Felhívjuk a szülőket arra, hogy 14 évet betöltött gyermekeiket már az első vasárnapon küldjék el jelentkezésre, mert későbbi jelentkezőket a tanulás egysege és rendje miatt nem vehetünk figyelembe.

**Kebli Tanácsunk** március 7-én, vasárnap délután 5 órakor tartja idei első ülését; ezen az ülésen a számadások előterjesztése és felülvizsgálása a legfontosabb tárgy. Márc. 5-én, pénteken délután 5 órakor a Gazdasági Bizottság, márc. 6-án, szombaton délután 5 órakor a Hitéleti és Nevelésügyi Bizottságok üléseznek.

**Új székházat** épített ez évben Bostonban az Amerikai Unitárius Társulat. Az első kapavágás az új építkezés helyén karácsony táján történt meg ünnepélyes keretek között. Egy bostoni pap imája után az Unitárius Nőszövetség elnöke megtette az első szimbolikus kapavágást. Isten áldása legyen az épülő házon s a benne folyó lélekmentő munkálkodáson.

**Mentő Egyházak.** Egyes amerikai egyházak mentőállomásokat (kórházakat) tartanak fenn, amelyekben évente sokezer esetben nyújtottak már szerencsétlenül járt embereknek első segélyt. Nemcsak a lelket, a testet is megmentik. Mikor jön el hozzánk is ilyen közvetlenül az egyházak gondviselése?

**Nagy halottunkról,** Perczelné Kozma Flóráról februári Dávid Ferenc Egyleti vallásos estélyünkön emlékeztünk meg. Az ő emlékének szentelték Kolozvárt is a Dávid Ferenc Egylet februári ülését, amelyen Buzogány Anna főv. tanárnő — mult számunkban közölt — emlékbeszédét olvasták föl.

**A newyorki I. ref. egyház,** melynek lelkésze Takaró Géza, volt budapesti lelkész most ünnepelte fennállásának 30 éves jubileumát. Az ünnepelőnek Józán vikárius a következő üdvözlést küldte: Kedves Testvéreim! — Üdv Nektek és kegyelem az Úr Jézus Krisztusban. Szép és Istennek tetsző dolog, amiben buzgólkodtok, elismerve az Ő atyai áldását a lefolyt harminc esztendő küzdelmes munkáiban Tanúságot tettetek a Hit mellett, amelyből az igaz ember él. Tápláltátok a Reménységet, amely meg nem szégyenít. És ápoltátok a Szeretetet, amely soha el nem fogy. Magyar Református Egyházatokra — az élők imájára s a holtak emlékére — ott az idegenben ezekből fakadjon továbbra is szünet nélkül — áldás, áldás, áldás! Bp. 1926. I. 25. Szeretetteljes üdvözléssel Józán Miklós.

**Február 5-én** tartotta Dávid Ferenc Egyletünk vallásos estélyét, amelyen dr. Kemény Gábor nyung. tanár és kormánybiztos olvasott fel »Christus redivivus« címen. A felolvasás értékét nem is lehet egy pár jelzővel megjelölni. Akiknek jelent valamit az a gondolatvilág, amellyel a názáreti Jézus útján áldotta meg az Úr a földet, azok egészen belenézhettek ebbe a világba, a lélek eszményi világába. Erdőssy Vilmosné urnó gyönyörű énekszámái és

dr. Molnár Jenő Antal orgonaművész zeneszámái jelentették a hallgatóságnak azt az élvezetet, amelyet a lelkek birodalmából küldött a legtökéletesebb »Művész«, a világalkotó Isten földi gyermekeinek gyönyörködtetésére.

**Szegedi híveinknek** dr. Csiki Gábor missziói lelkész február 21-én tartott Istentiszteletet.

**Unitárius Istentisztelet Miskolcon.** A miskolci és vidéki unitáriusok február hó 14-én urvacsoraosztással kapcsolatban Istentiszteletet tartottak. Ez alkalommal Józán Miklós püspöki vikárius ment le Miskolcra. Az Istentiszteleten résztvett és közreműködött Duszik Lajos luth. esperes is. A tágas iskolatermet vallásfelekezetre való különbség nélkül megtöltötték az érdeklődő hívek. „Vidám szívvel, víg zengéssel“ c. ének után Józán Miklós imádkozott és prédikált. A könnyeket fakasztó, szívbemarkoló beszéd után Duszik Lajos állott a megterített úr asztala elé, papi ornátusban. Átszellemülve, szívvel-lélekkel telítve mondott agendát és imát a tőle megszokott s lelkeket lebilincselő ékesszólással. Lélekemelő volt az a jelenet, mikor Istennek e két szolgája, Krisztusnak e két nagy apostola, a két nagy zseniális, testben és lélekben kimagasló két lelkipásztor: Józán Miklós és Duszik Lajos Isten színe és az úr asztala előtt találkoznak, egymást megcsókolják és az úri szent vacsorát egymásnak Krisztus emlékezetére egymásnak átadják. Ime Istenben egyek vagyunk, miért nem vagyunk mindnyájan mint Isten gyermekei egyek. E két főpap megmutatta, hogy igenis, lehetünk egyek s kell, hogy egyek legyünk tekintet nélkül arra, hogy egyik Luthernek, a másik Kálvinnak, a harmadik Dávid Ferencnek a követője, hisz mindnyájan egy közös Atyának, az Istennek vagyunk gyermekei. „Erős várunk nekünk az Isten“ és a Himnusz eléneklése után a gyülekezet széteszlott, de lelkében magával vitte s soha el nem feledi e megható Istentiszteletet.

**Harmónium-ünnepély Miskolcon** Miskolci tudósítónk írja. A miskolci szeles-utcai állami elemi iskola abból az alkalomból, hogy az iskola részére jótékony adományok folytán egy új harmóniumot szerzett be, mely hivatva lesz a magyar dal kultuszát ápolni a zsenge gyermeki lelkekben, február hó 13-án nívós, lélekemelő harmónium-ünnepélyt rendezett a Hodobay-telep Lakói Egyesületével karöltve. Dr. Balázs Ferenc postaigazgató és Biró Sándor iskolaigazgató ünnepi szónoknak Józán Miklós unitárius püspöki vikáriust kérték fel. Az ünnepélyt az egyesület zenekari nyitánya után kis magyarruhás leánykák és fiúk bájos énekkora vezette be a Hiszekegy éneklésével. Biró Sándor isk. igazgató üdvözlő beszéde után Józán Miklós püspöki vikárius tartotta meg hatalmas ünnepi beszédét a magyar dalról, a magyar dal hatásáról és összeforrasztó, harmónikus lelkesítő erejéről. A lélekbemarkoló beszéd hatása alatt könnyek fakadtak a szemekben, meghatóttan, átszellemülve hallgatta a közönség az ugyancsak elemében lévő, átszellemült szónok gyönyörű, magasröptű beszédét,



melynek bevégeztével szünni nem akaró tapsvihartört ki jutalmul a szónok részére. A közönség soraiban ott láttuk a vallásos felekezetek képviselőit: Szémán István dr. gör. kath. érseki helynököt, Duszik Lajos luth. esperest, Schirilla Solon kanonokot, Petreczky Jenő kir. tanfelügyelőt s a miskolci társadalom még számos vezető egyéniségét. Az ünnepi beszéd után Hollóssy Kornél orgonaművész és Rákos Arnold hegedűművész harmóniumegyüttese, Hornyák Olga magasnívóju harmóniumkíséret melletti művészies éneke, Bartha István színművész szavalata Buday Mihály: „Mi a haza” c. melodráma előadása következett. Az ünnepélyen résztvettek a miskolci és vidéki unitáriusok is, élvezettel hallgatva főpásztoruk ünnepi beszédét, mely egybeforrasztotta, harmonizálta az ez alkalomból összejött különböző felkezetű vallásos lelkeket. A miskolci társadalom még sokáig fog beszélni e lélekiemelő harmónium-ünnepélyről.

**A „Protestáns Nőszövetség”** műsoros délutánjait 1926. március 10-én és április 14-én, mindenkor szerdán délután 5 órakor tartja a Deák-téri evangélikus iskola dísztermében (IV., Sütő-utca 1. II. emelet). Minden alkalommal egy-egy közérdekű kérdést megvilágító tudományos előadás, ezenkívül művészi zene és énekszámok, szavalatok egyik alkalommal műkedvelői színelőadás fogják a közönségnek a magas színvonalú szellemi szórakozást nyújtani. Az előadásokon a 15 ezer korona kötelező ruhatári díjon kívül semmi más kiadás nem terheli a vendégeket. Mindenkit szívesen látunk!

**Dimény Mózes** címzetes posta- és táviráda főigazgatóvá neveztetett ki. Szívvel gratulálunk a munkával megérdemelt kinevezéshez.

**A Magyar Külügyi Társaság** külpolitikai és népszövetségi szakosztályának február 15-én tartott ülésén Józán Miklós püspöki vikárius az amerikai magyarokról tartott felolvasást, a »Társaság« parlamenti tanácstermében. A kivándorlás, amely már évtizedek óta folyik és amely egyre apasztja itthon a szellemi és fizikai munkaerőt és a kivándorló magyarok tengerentúli sorsa képezték a felolvasás tárgyát. A felolvasást vita követte, amelyen a magyarságnak ezt a fájdalmas kérdését vitatták meg. Minden felszólalásból épen úgy, mint az előadásból nyilvánvalóvá lett, hogy nyílt seb a kivándorlás nemzetünk testén és sok életnek tragikus összeomlását okozza odaát. Szomorúan tapasztalták ezt azok, akiket útja — mint vikáriusunkat is — végigvezetett az Újvilág e szerencsétlenjeinek ajtaja előtt.

**Dr. Varga Béla** kolozsvári teológiánk vallásfilozófia tanára fél évi tanulmányútra Oxfordba az ottani főiskolára ment. Sok sikert kívánunk munkájához.

**A „Protestáns Nőszövetség” szövedőtanfolyama** Ferenczné Költő Berta vezetésével ismét megnyílt. Tanítványokat szívesen fölveszünk. A tanítás díjtalan. A műhely I. ker., Alkotás-utca 39. szám alatt nyitva reggel fél 9 órától délután fél 5 óráig. Egyben tudatja a szövetség, hogy az éven-

ként rendezni szokott Országos Női Kézimunka Kiállítás kiállítói és az esetleges munkaadók között állandó összeköttetést tart fenn. Erre vonatkozó minden irányú felvilágosítással szívesen szolgál a szövetség.

**Kreiner Amália.** 8 éves unitárius kislány. Szelid, mint a galamb szíve. És értelmes szorgalmas tanuló. Apját a háború vitte el. Anyja egy pár hete meghalt. Senkije itt nincsen. Egy jószívű embernél lakik, a VII., Damjanich-utca 29. szám elemi iskolában idelglélesen. Vajjon kire, melyik családra bízta Isten ennek az elhagyott árva gyermeknek sorsát? Ki érzi meg? és ki teszi meg, amit az Úr kíván?! Bizalommal ajánljuk őt kedves híveink figyelmébe, azokéba, akik egy gyermeket akarnak örökbe fogadni. Isten áldása van azon, aki felveszi.

### Nagy Károly

ref. püspök 58 éves korában Kolozsvárott meghalt. A püspök a békeidőben a kolozsvári református theológián volt tanár, aztán egyházmegyei főjegyző lett, közben több egyházi lapot szerkesztett és számos egyházi vonatkozású könyvet írt. A püspök az erdélyi magyarság vezetői közé tartozott. Rendületlenül küzdött a románok elnyomó törekvéseivel szemben, Bukarestben is járt a királynál, hogy a magyarság panaszait föltárja és különösen az utóbbi időben gyakran tárgyalt vele a román miniszterek a kisebbségi problémák megoldásáról. Az elhunyt püspököt igen nagy részvét mellett temették el. Az erdélyi református testvérek gyászában érző testvéri szívvel veszünk mi is részt.

### Nyirő Géza

kir ítélőtáblai tanácselnök özv. Nyirő Gézáné szül. Mózes Ilonka hitrokonunk élettársa 64 éves korában január 26-án meghalt. A magyar bírói kar egy nemesszívú és igaz munkás tagját veszítette el benne. Résztünket s őszinte együttérzésünket küldjük ezúton is gyászoló hozzátartozóinak.

### Árkosi Ferenczy Áron

volt datki és medeséri unitárius lelkészársunk 82 éves korában ez év elején meghalt. Aki szíven viselte az árvák és elhagyottak sorsát, annak emléke is áldott.

**Felsőruhavarrást vállal,** levelezőlap hívásra házhoz is meggy Máthé Rózsi, Rákospalota, Zápolya-utca 9. (Uj szám 19.)

**„Hogyha legjobb barátoddal óhajtasz találkozni: szállj önmagadba s lelked mélyén megtalálod őt.”**

Felelős kiadó: BIRÓ LAJOS.

# „STUDIUM“

KÖNYVESBOLT

Budapest, IV., Múzeum-körút 21. szám.

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből alakult új vállalat 186—87. Telefon 186—87.

Szakt munkák, szépirodalmi, egyházi és egyetemi tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot. Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elintézi.

## BIRTALAN LAJOS

kárpitos és diszitő

BUDAPEST, VII., AKÁCZFA-UTCA 58.

Elvállal angol bőr-, szalon- és függönydiszítéseket továbbá szabadon álló ottomán ebédlő-diványok, rugganyos ágybetétek, matracok, ablakrolók készítését és autók párnázását a legjutányosabb áron. Vidékiek soronkívül pontosan kiszolgáltatnak. Szőnyegek, függönyök megóvását és molyfalanítását vállalom.

IFJ. INCZEFFY DÉNES

O. F. B. által engedélyezett

### ingatlanforgalmi irodája

Budapest, Vilmos Császár-ut 60. I. em 2.

TELEFON: 202—41.

Földbirtokok, birtokbérletek, házak, malmok és mindentéle ingatlanok adás-vétele, üzlet-, lakásközvetítés, pénzkölcsön, társulások finanszírozások lebonyolítása. Hirdetési vállalat.

## A Népies Irodalmi Társaság

erdélyi vonatkozású néprajzi, irodalmi és történelmi kiadványai megrendelhetők:

Budapest, VI., Vilmos császár-ut 55. sz.

Két-, három- és négynyüstös  
**székely házi szöttes**

asztalkendők, törülközők, konyharuhák stb. megrendelhetők:

### Deák Miklós

hitrokonunknál

Lakása: II KER., TÖLGYFA-UTCA 14

Nyomatott Bognár sajtóipari üzemében, Újpest, Lőrinc-utca 65. Felelős nyomdavezető: Neszt Kálmán.



## Kádakat

Puttonyokat

Boredényeket

Mezőgazdasági  
szerszámokat

Tragacsokat

Kocsirészeket

készítünk

Budapest, V., Kálmán-u. 21. Telefon: 5-34

## BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest, II. Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készítünk. Javítást is vállalok. Mérsékelt árak. Hó és sárcipők szakszerű javítását vállalom.

# Korchma és Czirmay

zongora-, pianinó- és harmónium-  
készítők

BUDAPEST, VII., DOB-U. 94-96.

(Magyar Színház közelében.)

Készítünk: A legmagasabb igényeknek megfelelő új zongorákat, pianinókat és harmóniumokat a legprecízebb és legmodernebb kivitelben. — Zongorák átalakítását, teljes kijavítását, bőrzését, fényezését és hangolását vállalják jótállás mellett.

Ezüstéremmel kitüntetve.

## Prém János szabómester

hitrokonoknak a napi árnál olcsóbban vállal bármiféle ruhavarrást, fordítást, tisztítást stb.

Lakása: Budapest, VIII., Vig-utca 33. sz.